

Handläggare
Solveig Blid
Telefon: 0850814552

Till
Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd
2020-11-17

Stockholms stads program mot våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution, människohandel för sexuella tjänster samt sexuellt våld oberoende relationer

Svar på remiss från kommunstyrelsen, KS 2020/924

Förslag till beslut

Enskede-Årsta Vantörs stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen från kommunstyrelsen.

Anders Carstorp
stadsdelsdirektör

Veronica Starck
avdelningschef

Leif Kananen
avdelningschef

Jeanette Holmqvist
avdelningschef

Sammanfattning

Socialnämnden i Stockholm har fått ansvar för att ta fram ett förslag, ett program, för hur staden ska arbeta för att förhindra våld. Programmet tar upp flera olika typer av våld, till exempel när en närstående är våldsam och när familjen begränsar livet för en ung person. Det kan också handla om när en person tvingas sälja sex mot ersättning.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning ska svara vad vi tycker om förslagen.

Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsförvaltning
Avdelning Social omsorg Vuxen

Slakthusplan 8 A
Box 81
12122 Johanneshov
Växel 08-50814000
Fax
eav@stockholm.se
stockholm.se

Förvaltningen tycker bland annat att det är bra att programmet tar upp flera olika typer av våld. Det är viktigt att det är tydligt vilka grupper i samhället som ingår i olika delar av programmet. Förvaltningen tycker också att det behöver finnas bostäder för de som blir utsatta för våld av någon som står dem nära.

Bakgrund

Socialnämnden fick i uppdrag i budget för 2020 att revidera Stockholms stads program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck 2017-2020. Socialförvaltningen har utarbetat ett förslag till nytt program, som godkändes i socialnämnden den 16 juni 2020.

Det nya programmet gäller för perioden 2021-2025 och utgår från den nyligen framtagna regionala strategin för att förebygga och bekämpa våld i Stockholms län. Den regionala strategin har utökat målgrupperna till att även omfatta personer utsatta för prostitution och människohandel för sexuella ändamål samt personer utsatta för sexuellt våld, oberoende av vilken relation personerna har. Dessa målgrupper har nu inkluderats i stadens program.

Programmets vision

Programmet innehåller en övergripande vision: ”Stockholm är en stad fri från våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution, människohandel för sexuella ändamål samt sexuellt våld oberoende relation”.

Programmets syfte

Programmets främsta syfte är att förebygga våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution och människohandel för sexuella ändamål samt sexuellt våld oberoende relation, och att det upptäcks om det sker. Programmet syftar också till att säkerställa att stöd, skydd och insatser till barn, unga, vuxna och äldre inom programmets målgrupper, är samordnat, evidensbaserat och av hög kvalitet, samt adekvat och likställt, oavsett var i staden personerna bor.

Nytt i programmet

Nytt i programmet är arbetsgivarperspektivet, att staden som arbetsgivare har ett ansvar för att stötta medarbetare som utsätts för våld från närstående. Nytt är också att prostitution, människohandel för sexuella ändamål och sexuellt våld, oberoende relation, inkluderas i programmet.

När det gäller barns utsatthet har begreppet ”upplevt våld” valts i stället för ”barn som bevittnat våld. Detta eftersom barn inte kan betraktas som en utanförstående person i en våldssituation.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom Social omsorg vuxen i samverkan med Social omsorg barn och unga samt Social omsorg äldre.

Ärendet

I programmet finns texter om de olika våldstyperna, om förebyggande arbete, om viktiga perspektiv att ha med sig i arbetet och om vikten av samverkan. Alla nämnder och bolag i staden omfattas, på olika sätt, av programmet.

Systematisk samverkan och samhandling, mellan stadens verksamheter, tillsammans med andra myndigheter och civilsamhället ska vara vägledande för arbetet. Arbetet ska ske med kunskapsbaserade metoder och omfatta tydlig ledning och styrning.

Programmet följer den regionala strategins målstruktur och har sju mål. Till varje mål finns ett antal aktiviteter, indikatorer och en ansvarsfördelning för nämnder och bolagsstyrelser. Det framgår också vad som behöver göras för att nå respektive mål.

Ansvar och uppföljning

Staden har ett ansvar för att inom framförallt socialtjänsten, skolan och förskolan arbeta förebyggande mot våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution, människohandel för sexuella ändamål samt sexuellt våld oberoende relation.

Socialtjänsten har också ett ansvar för att arbeta uppsökande för att förhindra att människor far illa och för att främja trygga och goda levnadsförhållanden. Staden har också ett ansvar för stöd till brottsoffer och att kvinnor och barn som utsätts för våld från närstående särskilt ska beaktas (5 kap. 11 § socialtjänstlagen). Utöver det ansvar som regleras i lag finns också andra styrdokument som reglerar ansvaret.

I programmet finns ett antal aktiviteter och indikatorer som nämnder och bolagsstyrelser har ansvar för. I verksamhetsplanerna ska nämnder och bolagsstyrelser ange hur de kommer att arbeta med programmet. Uppföljning av arbetet med programmet kommer att följas upp i ordinarie uppföljning av mål, aktiviteter och indikatorer i tertialrapporter och i verksamhetsberättelse.

Nämnder och bolagsstyrelser ansvarar för att det finns tillräcklig kunskap i organisationen för att kunna arbeta i enlighet med programmet.

Socialnämnden ansvarar för att genomföra utbildningsinsatser för lednings- och nyckelpersoner, i samband med introduktionen av programmet. Socialnämnden ansvarar också för en samlad uppföljning av programmet för hela staden och för en övergripande samordning.

Kommunstyrelsen ansvarar för en samlad uppföljning av kommunfullmäktiges mål för arbetet inom stadens verksamheter och för att vid behov tydliggöra stadens prioriteringar inom

området.

Jämställdhet

Kvinnor är i stark majoritet bland personer som utsätts för våld i nära relation, och män är i majoritet den som är förövare. Kvinnor utsätts också för allvarligare våld i stor utsträckning. Enligt statistik i bilagan ”Rapport – Analys våld i nära relationer Stockholms stad socialförvaltningen” (s. 28) är 0,6 procent kvinnor och 0,4 procent män utsatta för upprepat fysiskt våld. Enligt samma statistik har 3,8 procent kvinnor och 2,5 procent män varit utsatta för upprepat psykiskt våld. 0,9 procent kvinnor är upprepat partnerutsatta.

I programmet anges att våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution och människohandel och sexuellt våld oberoende relation i stor utsträckning är uttryck för en ojämlik maktrelation mellan män och kvinnor. Att arbeta strukturerat, långsiktigt och med hög kvalitet mot de olika typer av våld som anges i programmet är därför av största vikt i strävan efter jämställdhet.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Programmets övergripande struktur

Programmet är välskrivet med klart syfte och tydliga mål samt ansvarsområden. Att det finns aktiviteter och indikatorer kopplade till programmet förtydligar ansvarsfrågan. I den mån avsikten är att lägga in indikatorerna och aktiviteterna i ILS-webb anser förvaltningen att det är väl många aktiviteter, som dessutom anger vad som är själva grunduppdraget, såsom att ”Erbjuda insatser och stöd till våldsutsatta vuxna och äldre på kort och lång sikt”. En del av de aktiviteter som anges finns också med som indikatorer, såsom aktiviteten ”Relationsvåldscentrum erbjuder stöd under rättsprocess när våldet är polisanmält” och indikatorn ”Antal unga som får stöd och hjälp av Stödcentrum utifrån våld i nära relationer”. Förvaltningen undrar om det behöver finnas både aktiviteter och indikatorer för samma processer och om det behöver finnas aktiviteter för det som är själva grunduppdraget.

I inledningen till programmet finns grupperna ”barn, vuxna och äldre” angivna, både i löpande text och i form av rubriker. Att programmet specifikt anger gruppen äldre som en av programmets målgrupper tycker förvaltningen är positivt.

Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsförvaltning
Avdelning Social omsorg Vuxen

Slakthusplan 8 A
Box 81
12122 Johanneshov
Växel 08-50814000
Fax
eav@stockholm.se
stockholm.se

Programmet anger totalt sju mål med tillhörande aktiviteter på sidan 19. Förvaltningen undrar om inte även äldre borde beröras av de tre mål där ”vuxna och barn” anges. De mål som förvaltningen syftar på är ”Stadens verksamheter arbetar aktivt för att upptäcka våldsutsatta vuxna och barn samt våldsutövare”, ”Våldsutsatta

vuxna och barn har tillgång till insatser utifrån sina behov” och ”Våldsutsatta vuxna och barn medverkar i brottsutredningar”. I det fall även gruppen äldre ingår i dessa mål anser förvaltningen att det bör förtydligas.

Programmet innehåller aktiviteter, med ansvariga nämnder, som ska leda fram till att målen uppfylls. Förvaltningen saknar Äldrenämnden som ansvarig nämnd för de aktiviteter där målgruppen äldre ingår. Socialnämnden står som ansvarig för några av dessa aktiviteter och förvaltningen anser att även Äldrenämnden bör ingå för att aktiviteten ska kunna utföras på ett likvärdigt sätt för de olika målgrupperna.

Utvidgat perspektiv

Det vidgade perspektivet, som omfattar prostitution, människohandel för sexuella ändamål samt sexuellt våld oberoende relation är relevant. Enligt förslaget har så kallad ”sugardejting” till exempel blivit vanligare i Sverige. Ansvarsfrågan har också varit otydlig gällande dessa frågor.

Att programmet också omfattar arbetsgivarperspektivet är bra då våld i nära relation kan drabba alla, även medarbetare i stadens verksamheter. Ett sätt att konkret och systematiskt arbeta med frågan kan vara att alltid ställa frågan om utsatthet eller erfarenhet av att vara utsatt för våld vid medarbetarsamtal.

Ökat antal anmälningar med våldsproblematik

I bilagan ”Rapport – Analys våld i nära relationer Stockholms stad socialförvaltningen” redovisas statistik över anmälningar till socialtjänstens avseende våld i nära relation. Siffrorna visar att antalet anmälningar successivt ökar. Förvaltningens socialtjänst möter denna problematik i allt högre utsträckning.

Våld i nära relation är en vanlig anledning till det görs anmälan till förvaltningens barn- och ungdomsvård. Det drabbar barn på olika sätt och kan få långtgående konsekvenser. Bland annat kan det leda till psykisk ohälsa och koncentrationssvårigheter, vilket i sin tur kan påverka både det sociala livet och skolresultat. Skola och utbildning är enligt forskning avgörande skyddsfaktorer. För att tidigt upptäcka våldsutsatthet är det viktigt att personal inom stadens verksamheter har kompetens kring att prata om dessa frågor, och vid särskild oro för ett barn frågar hur hemsituationen ser ut. Det är också viktigt att skyndsamt göra orosanmälningar. Programmet ger stöd för det genom indikatorer och aktiviteter.

Växande grupp barn och unga som har sex mot ersättning
Barn och unga som har sex mot ersättning är en växande grupp. Stadens uppsökande verksamhet, ungdomsjouren, uppger att denna grupp är större än vad man tidigare förstått. Inom detta område bedömer förvaltningen att det finns kompetensutvecklingsbehov.

Förvaltningen har erfårit under de senaste åren att flickor i mellersta tonåren har ett aktivt och upprepat självskadebeteende i form av stora mängder alkohol och andra droger där det finns funderingar och oro för vad som är den bakomliggande faktorn till att ungdomarna mår psykiskt dåligt. I dessa ärenden ser förvaltningen ett behov av ökad samverkan med psykiatri.

Ansvar och stöd vid trafficking/människohandel behöver utvecklas

Trafficking/människohandel är en problematik som ännu så länge är ovanlig inom förvaltningens socialtjänst.

Vilket stöd som ska ges och ansvarsfrågan kan behöva utvecklas. Förvaltningen befarar att personer som utsätts för trafficking/människohandel behöver långvarig krisbehandling och rehabilitering med annan kompetens och andra resurser än vad som finns inom förvaltningen. Är stadsdelsnämndernas ansvar att till exempel länka till Mikamottagningen och erbjuda skyddat boende?

I det fall detta rör personer som inte enligt lag har rätt att uppehålla sig i landet behöver det förtydligas hur frågan ska handläggas och vilket stöd som ska ges.

Bostadsfrågan behöver belysas

I programmet framgår att det är svårt att hitta en bostad i Stockholm, vilket kan medföra att våldsutsatta tvingas bo kvar med en våldsutövare en längre period. Förvaltningen tycker att bostadsfrågan kan ytterligare belysas, så även en plan för hur frågan ska lösas.

Förvaltningens erfarenhet är att bostadsfrågan är en av de viktigaste frågorna när personer som utsätts för våld, och sökt skydd och stöd hos förvaltningen, ska vidare ut i ett självständigt liv. Placeringsstiden i skyddade boenden, eller i något av förvaltningens boenden, är ofta beroende på om boendefrågan kan lösas.

Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsförvaltning
Avdelning Social omsorg Vuxen

Slakthusplan 8 A
Box 81
12122 Johanneshov
Växel 08-50814000
Fax
eav@stockholm.se
stockholm.se

En hög andel av de barn som förvaltningens barn- och ungdomsvård har kontakt med bor i osäkra boendeförhållanden och/eller är trångbodda. Denna osäkerhet kring bostad, eller brist på utrymme, kan medföra ökad press och oro, vilket kan förvärra situationen inom familjen och öka våldet.

Konkretisera ”indikerad prevention” gällande stöd och skydd
I programmet anges 3 nivåer av det våldsförebyggande arbetet, universell prevention (riktat till alla, innan våldet skett), selektiv prevention (riktad till riskgrupper) och indikerad prevention (insatser efter att våldet skett).

Under punkten ”indikerad prevention” kan det behöva konkretiseras hur skola, förskola och äldreomsorg kan vara berörda gällande stöd och skydd i den akuta situationen eller återfallsförebyggande för våldsutövaren.

Pröva resursfördelningsmodellens förmåga att indikera behov av våldsförebyggande insatser liksom behov av ytterligare kompetensutveckling i syfte att säkerställa likställighet och kvalitet

Förvaltningens bedömning är att det är nödvändigt att göra handlingskraftiga prioriteringar av hur befintliga resurser ska användas. Förvaltningens erfarenhet är att kostnaderna för handläggning av och att ge skydd och stöd åt personer som utsätts för våld ökar och att omprioritering av budgetmedel görs ständigt.

Det kan enligt stadsdelsförvaltningen finnas skäl för att pröva hur väl nuvarande resursfördelningsmodell fångar upp ökade behov för det våldsförebyggande arbetet inte minst avseende skydd och stöd men även i det fallet ytterligare uppdrag läggs på stadsdelsnämnderna.

Förvaltningen ser också utifrån det utökade uppdraget överlag ett stort behov av kompetensutvecklingsinsatser. Det vore positivt om det kan samordnas från staden centralt i syfte att säkerställa såväl likställighet som kvalitet.

Bilagor

1. Remissbrev från KS
2. Stockholms stads program mot våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution, människohandel för sexuella tjänster samt sexuellt våld oberoende relationer
3. Rapport – Analys våld i nära relationer Stockholms stad socialförvaltningen”